

KoiKoi: Ritkompendiet

Om rit på KoiKoi

KoiKoi vil i stor grad dreie seg om ritualer og ritualenes funksjon i Ankoi-samfunnet. Under finner du beskrivelser av alle rit arrangørene har planlagt. Dere står svært fritt til å improvisere flere rit.

Ritene som står beskrevet her er skjelett - de tingene som *må skje* i løpet av et bestemt rit. Kjøtt på beinet får ritet av deres improvisasjon. Så det viktigste er at du husker essensen i hvert rit. Glemmer du - så er det bare å improvisere.

Noen av ritene (HelbredRit, Store og lille SpåRit) er det ikke sikkert at dere kommer til å bruke på laiven. Disse er markert med *. NukRit/KvinnRit/MannRit er skrevet inn i nuk-, kvinn- og mannskompendiene.

Rit og OrdRit

Rit er store, viktige greier. OrdRit, derimot, er små og hverdagslige handlinger. Et OrdRit gjøres av et individ, ikke en gruppe. Det finnes OrdRit knyttet til de fleste hverdagslige handlinger - OrdRit for å få haren, OrdRit for å hente vannet, OrdRit for å gå på do. OrdRit har magisk kraft - om du ikke gjør OrdRitet mens du får haren, vil kjøttet være fullt av sykdomskwath og pelsen falle fra hverandre. Dette er selvpoppfyllende profetier: hvis et barn får en hare uten å si riktig OrdRit, kaster man haren.

Du kan ikke lære et OrdRit bare ved å høre det. Den som kan OrdRitet må gi det til deg i gave. Først da kan du gjøre OrdRitet. Har du ikke fått det, påkaller du vonde kwath ved å si ordene.

Du, som spiller, står fritt til å dikte opp OrdRit rollen din kan. Pass på at de passer med personligheten - er du Den Som Blander Nye Urter i Gryta har du mange OrdRit knyttet til planter og matlaging. Er du Den Beste Jegeren har du mange OrdRit for å finne spor, sette opp fellen, treffe dyret. Det finnes flere OrdRit til samme oppgave, så om to stykker har ulike OrdRit for samme ting, er det helt normalt.

Noen eksempler på OrdRit:

- “A-mu-nu A-mu-nu / Ann-u Ann-u” (gjentas mens man sløyer fisken)
- “Takk, reinkwath - Reinkwath, takk. Fly, Reinkwath - Reinkwath, fly” (gjentas når man parterer et nyslaktet reinsdyr).
- “Jeg gir mitt vann til landet, slik landet har gitt vann til meg” (når man tisser)
- “Ingen bjørnekwath. Ingen flue. Ingen maurkwath. Ingen orm. (osv.)” (Når man henger kjøtt eller fisk til tørk - man lister opp alt man kan forestille seg vil skade eller spise det man tørker.)
- “hen hey-a hen / hey-a hen hey-a” (for å ta vare på et øyeblikks plutselige skjønnhet)

AldRit

Ledes av aldmann og aldkvinn

Aldmann og aldkvinn synger en sovesang
Fam kommer med kvinn og mann som ikke lenger kan reise med fam

Aldmann og aldkvinn synger spørsmål.
Er de klare til å slutte å være mann og kvinn?
Er de klare til å bli aldmann og aldkvinn?
Aldri mer reise fra Koi?

En mann er ikke mer. En kvinn er ikke mer
Når han og hun setter seg med aldmannmann og aldkvinnkvinn.

VelkomstRit

Ledes av nuknuk

1. *Famen kaller famkwath*
Hver fam, i hver sin leir, kaller sin famkwath.
Har de mask for famkwath, tar mask på seg en av famen.

På Koi kaller Fanuk vindkwath
Ved det tredje trommeslag går famfam til Koi

2. *Alle kwath og alle fam møtes*
Alle kwath og alle fam møtes.
Famkwath møtes som fiender, men omfavner hverandre som venner.
Gaver gis til Koi.

KoiRit

1. *VaskeRit (hver fam for seg)*
Vi går til vann, og med vann og vannkwath
renser vi oss.
Så tar vi på et nytt ansikt.

2. *På veien fra VaskeRit til KoiRit (alle nuknuk)*
Ingen kan gå til Koi.
En nuk spør noen: "Hvem er du?"
Noen svarer: "Jeg er ingen."
Ingen kan gå til Koi.

3. KoiRit (ledes av aldnuk)

Vi visner og dør,
vi danser verden vissen og død

Vi sørger over forverden.
Vi danser verden ny, i kwath-tid. Den gror og vokser.

Vi synger heya! til kwath i den nye verden

4. Festen (fanuk, aldmann og aldkvinn er vertskap)

Vi spiser godgod matmat
Nykvinn og nymann danser
Vi forteller i kwath-tid: om hvordan alt som er, oppstod.
Hver fam forteller en historie i kwath-tid.

5. Hvilen

Når det ikke er dans eller sult eller tørst igjen i oss
Hviler vi
Tid er kommet
for DødRit.

DødRit

Ledes av fanuk

1. Den som skal dø, sier det

På morgenen før KoiRit forteller ald som vil slutte å være
at det er på tide å bli forkwath.
Ald forteller det til nuknuk.
Ald forteller det til fam.

2. Forberedelser

Når KoiRit er over går fanuk til Forkwathplassen.
De tar med seg en kvinn og en mann.
Bål tennes, vann hentes, løv samles.
Mann og kvinn går tilbake til Koi.

3. Ald kommer

Mann og kvinn henter ald som skal slutte å være.
Ald som skal slutte å være ber andre om å bli med.
Sammen går de til Forkwathplassen

4. *Det slukner*

Vann gis til jordkwath
løv gis til vindkwath
bål brennes ut.

Ald synger den siste sangen.

Da er ikke ald mer,
og en forkwath har blitt til.

Minnerit

Ledes av omnuk fra famene til de som har sluttet å være

Siden sist vi var på KoiKoi, har noen sluttet å være.
Men de er ennå ikke forkwath
Det blir de nå
På Koi

1. *Historiefortelling*

Hver fam som har mistet noen
tar med en historie fra den eller de som har sluttet å være
Som fortelles til alle

2. *Alle beskytter de som har sluttet å være mot kwath som vil ta dem med seg*

Kvinkvinn tenner bålet. Kvinnkvinns ild beskytter de som har sluttet å være.
Mannmann jager bort sultne kwath
Nuknuk danser med røyken fra bålet
Og vifter røyken ut til alle deler av Koi.

Forkwath blir til.

AdopsjonsRit

De som skal adoptere hverandre som mor, far, barn, søster eller bror møtes. Tre vitner fra andre fam, eller Koi, er til stede.

Eksempel for bror og søster:

De holder hverandres skuldre, ser i hverandres øyne.

1.

Hun sier: "Du er min bror",

Han svarer: "Du er min søster"

Det første vitnet sier: "Dere er bror og søster"

2.

De to gjentar dette, og det andre vitnet sier “Dere er bror og søster”

3.

De gjentar dette enda en gang, og det siste vitnet sier:

“Dere er bror og søster”.

Så er de bror og søster.

Man kan også oppløse en relasjon med samme rit. Eks. : “Min bror har slutet å være” / “Min søster har sluttet å være” / “Dere er ikke bror og søster”.

FamRit

Ledes av stormann og storkvinn

1. *Ønsket uttrykkes*

Famkwath kommer.

De som vil bli tatt opp i famen, sier til stormann og storkvinn:

“Jeg vil reise med deres fam”

2. *Stormann og storkvinn svarer*

Til en mann spør Stormann og Storkvinn:

“Er det kvinn i denne famen som vil elske med denne mann?”

Mannens elsker må svare ja, ellers kan han ikke bli med i famen da kommer vonde kwath

3. *Avgjørelsen*

Om Stormann og storkvinn svarer ja, feirer vi

Svarer en av dem “nei”, jager vi vekk den som ville bli med i vår fam

AvskjedsRit

Ledes av aldnuknuk

Ankoi - til koi

Uansett om vi reiser nord, syd, øst, vest

så reiser vi til Koi

Men for å reise dit

må vi også reise derfra

1. *Alle står hånd i hånd i ringer*

Folket på Koi står i ring i midten, og ser utover

Famfam danser i ring, rundt dem.

2. *Alle danser*

I AvskjedsRit bruker vi ord som

“Vi reiser fra Koi!”

“Vi reiser til Koi!”

“Å komme sammen!”

“Å bryte opp”

“Å gå ut!”

“Å vende tilbake!”

3. *Famene forlater ringen*

Når famene er klare, forlater de ringen

* **HelbredRit**

Ledes av en nuk

Den syke legges blant sin fam.

Nuk reiser i Kwath-tid

til fjellene hvor Store Fjellkwath bor

Vi roper på Store Fjellkwath: Omanikaino!

Er hen vred, må vi slåss.

De legende urter fra Ominikaino gis til den syke.

Om den syke, i Kwath-tid, ser en sort hare

blir den frisk

* **Lille SpåRit**

Kan bare ledes av en nuk

Jeg spør fuglekwath: hvilken vei blåser vinden?

Jeg spør vindkwath: hvilken vei blåser du?

Jeg kaster de hellige tingene mot himmelen

og ser hvor vindkwath lar dem lande.

(hellige ting: kan være knokler, barkebiter, små statuer, tørkede bær osv.)

* **Store SpåRit**

Kan bare ledes av en nuk

Vi ofrer byttet til Store Vindkwath

og fester sammen på byttet.

Store vindkwath har tegnet i byttets lever:

veien vi må gå.